

การวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกข้าว
ของเกษตรกรในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

The Comparative Analysis of Costs and Returns from Rice Cultivation
by Farmers in Krok Phra District of Nakhon Sawan Province

รังสิมา จีวงาม¹ ลักขมี งามมีศรี²

Rangsima Ngiewngam¹ and Luksamee Ngammesri²

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์¹

อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์²

Master's degree student, Master of Business Administration Program,

Faculty of Management Sciences, Nakhon Sawan Rajabhat University¹

Lecturer, Faculty of Management Sciences, Nakhon Sawan Rajabhat University²

E-mail: lakshmee.n@nsru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกข้าวพันธุ์ กข57 และข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกรในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ (2) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนที่ได้รับจากการปลูกข้าวพันธุ์ กข57 และข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกรในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ และ (3) เพื่อเป็นแนวทางในการปลูกข้าวของเกษตรกรให้ได้ผลตอบแทนที่สูงขึ้น กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวพันธุ์ กข57 จำนวน 50 ครัวเรือน และเกษตรกรผู้ปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 จำนวน 20 ครัวเรือน โดยวิธีเจาะจงเลือกครัวเรือนที่มีความสนใจ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้ข้อมูลทางการเงิน ได้แก่ ต้นทุน รายได้ กำไรสุทธิ อัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน และจุดคุ้มทุน

ผลการศึกษา พบว่า

1. ผู้ปลูกข้าวพันธุ์ กข57 มีต้นทุนรวม 5,224.14 บาทต่อไร่ มีรายได้รวม 7,213.22 บาทต่อไร่ และผู้ปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 มีต้นทุนรวม 4,245.96 บาทต่อไร่ รายได้รวม 5,917.17 บาทต่อไร่

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนที่ได้จากการศึกษานี้ ได้แก่

2.1 ผู้ปลูกข้าวพันธุ์ กข57 มีรายได้จากการขายผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงกว่าผู้ปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ไร่ละ 1,295.51 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.89

2.2 ผู้ปลูกข้าวพันธุ์ กข57 มีต้นทุนผันแปรและต้นทุนคงที่เฉลี่ยสูงกว่า ไร่ละ 719.83 บาท และ 258.36 บาท ตามลำดับ

2.3 ผู้ปลูกข้าวพันธุ์ กข57 มีกำไรสุทธิเฉลี่ยต่อไร่สูงกว่าผู้ปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ไร่ละ 317.32 บาท คิดเป็นร้อยละ 18.98

2.4 ผู้ปลูกข้าวพันธุ์ กข57 มีอัตรากำไรสุทธิต่ำกว่าการปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 โดยมีอัตรากำไรสุทธิ ร้อยละ 27.57 ส่วนผู้ปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 มีอัตรากำไรสุทธิเท่ากับ ร้อยละ 28.24

2.5 ผู้ปลูกข้าวพันธุ์ กข57 มีผลตอบแทนจากการลงทุนต่ำกว่าการปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 โดยมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับร้อยละ 12.95 ในขณะที่การปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 มีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ ร้อยละ 17.51

2.6 การปลูกข้าวพันธุ์ กข57 มีจุดคุ้มทุน ณ ปริมาณขายเท่ากับ 390 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่า ณ จุดคุ้มทุน เท่ากับ 2,817.13 บาทต่อไร่ ส่วนการปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 มีจุดคุ้มทุนปริมาณขายเท่ากับ 380 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่า ณ จุดคุ้มทุน เท่ากับ 1,867.52 บาทต่อไร่ เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการขายและมูลค่าหรือจำนวนเงิน ณ จุดคุ้มทุนแล้ว การปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 มีปริมาณขายและจำนวนเงิน ณ จุดคุ้มทุนที่ต่ำกว่าการปลูกข้าวพันธุ์ กข57

3. แนวทางในการปลูกข้าวของเกษตรกรให้ได้ผลตอบแทนที่สูงขึ้น ได้แก่ การปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 มีอัตรากำไรสุทธิและอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนสูงกว่าการปลูกข้าวพันธุ์ กข57 และมีปริมาณขายและมูลค่าที่เป็นจำนวนเงินของการปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 คำนวณกว่าการปลูกข้าวพันธุ์ กข57

คำสำคัญ: ต้นทุนและผลตอบแทน; การปลูกข้าวของเกษตรกร; การปลูกข้าวพันธุ์ กข57; การปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105

Abstract

The objectives of this study were to (1) study the costs and returns of rice cultivation of rice varieties RD 57 and Khao Dawk Mali 105 by farmers in Krok Phra district, Nakhon Sawan province; (2) analyze and compare the costs and returns received from the cultivation of rice varieties RD 57 and Khao Dawk Mali 105 by farmers in Krok Phra district, Nakhon Sawan province; and (3) serve as a guideline for farmers growing rice and getting higher returns. The samples in this study were 50 households of RD 57 rice farmers and 20 households of Khao Dawk Mali 105 rice farmers, voluntarily selected households. The study tool was a structured interview that analyzed the quantitative data using financial data, including capital, income, net profit, net return rate, return on investment rate, and point of funding.

The findings were as follows:

1. RD 57 rice growers had a total cost of 5,224.14 baht per rai, with a total income of 7,213.22 baht per rai, and rice growers of Khao Dawk Mali 105 had a total cost of 4,245.96 baht per rai, with a total income of 5,917.17 baht per rai.

2. The comparative analysis of costs and returns obtained from this study was as follows:

2.1 RD 57 rice growers earned an average income per rai higher than those who grew Khao Dawk Mali 105 rice varieties at 1,295.51 baht per rai, or 21.89 percent.

2.2 Growers of rice variety RD 57 had higher average variable costs and fixed costs, 719.83 baht per rai and 258.36 baht, respectively.

2.3 RD 57 rice growers had an average net profit per rai higher than those who grew Khao Dawk Mali 105 rice, 317.32 baht per rai, or 18.98 percent.

2.4 RD 57 rice growers had a net profit margin lower than that of Khao Dawk Mali 105 rice, with a net profit margin of 27.57 percent, while those who grew Khao Dawk Mali 105 rice had a net profit margin of 28.24 percent.

2.5 RD 57 rice farmers had a lower return on investment than growing jasmine 105 rice, with a return of 12.95 percent, while growing jasmine 105 rice had a return of 17.51 percent.

2.6 Cultivation of rice variety RD 57 had a break-even point at a sales volume of 390 kilograms per rai, with a break-even point value of 2,817.13 baht per rai. In comparison, rice cultivation of Khao Dawk Mali 105 had a break-even point of 380 kilograms per rai. Rai had a value at the break-even point equal to 1,867.52 baht/rai when comparing the sales volume and the value or amount at the break-even point. The cultivation of the rice variety Khao Dawk Mali 105 had a lower sales volume and amount at the break-even point than the cultivation of the rice variety RD 57.

3. Farmers' ways of growing rice for higher returns; for example, growing the rice variety Khao Dawk Mali 105 had a higher net profit margin and return on investment than growing RD 57 rice and had higher sales volume and value. The amount of money spent producing the rice variety Khao Dawk Mali 105 was more cost-effective than producing the rice variety RD 57.

Keywords: Costs and Returns; Farmers' Rice Cultivation; RD 57 rice and Khao Dawk Mali 105

บทนำ

ข้าวเป็นพืชที่มีคุณค่าเป็นอย่างยิ่งสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์คู่กับโลกมานับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทวีปเอเชีย ข้าว นับว่ามีความสำคัญและมีคุณประโยชน์ต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์ (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดสุรินทร์, 2563) นอกจากจะใช้บริโภคเป็นอาหารหลักประจำวันของคนไทยแล้ว ข้าวยังใช้ทำเป็นอาหารหวานชนิดต่าง ๆ ข้าวจึงเป็นพืชที่มีประโยชน์และมีคุณค่ากับมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นใช้เป็นอาหารหลัก ทำขนม ยารักษาโรค ปูย ของใช้ เครื่องประดับ ของเล่น และการเอาใจใส่คิดค้น จึงเกิดเป็นวัฒนธรรมเกิดขึ้นอย่างมากมายไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของภาชนะ อาหาร พิธีกรรมต่าง ๆ รวมถึงการสร้างอาชีพเกษตรกรอยู่คู่สังคมไทยมายาวนาน และประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก ด้วยเมืองไทยเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการอยู่อาศัยร่วมกับธรรมชาติอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งอาชีพเกษตรกรจึงถือเป็นรายได้หลักมาอย่างช้านาน แม้ในปัจจุบันคนรุ่นใหม่จำนวนมากจะเลือกเข้ามามองหางานทำในเมืองหลวงรวมถึงเลือกทำงานประเภทอื่น ๆ มากขึ้น แต่เกษตรกรถือเป็นหัวใจสำคัญที่ช่วยสร้างผลผลิตให้กับคนไทยและอีกหลายล้านคนบนโลกมีอาหารที่ดีและมีประโยชน์เพื่อดำรงชีวิต

ปัจจุบันชาวนาผู้ปลูกข้าวต้องติดอยู่ในวงจรปัญหา ราคาข้าวตกต่ำ ผลผลิตที่ต่ำกว่ามาตรฐาน ราคาน้ำมันและปุ๋ยมีแนวโน้มสูงขึ้น มีปัจจัยเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ โรคพืชต่าง ๆ และสภาวะหนี้สิน โดยปัญหาดังกล่าวนั้น เป็นปัญหาที่สะสมมาอย่างยาวนาน ได้รับแรงกดดันทั้งจากปัญหาเชิงโครงสร้างของประเทศ อาทิ การกำหนดราคาร่วงหน้าที่เป็นตัวกำหนดราคาข้าวเปลือกที่จะรับซื้อจากเกษตรกรตามกลไกการเก็งกำไรในตลาด ปริมาณผลผลิตที่มากเกินไปเกินความต้องการ ขบวนการตลาดซึ่งอุปทานข้าวเพิ่มขึ้นจากการขยายพื้นที่ปลูกข้าวมากขึ้น ทำให้ปริมาณข้าวที่ออกสู่ตลาดจึงมากขึ้น (ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ 2560) ประกอบกับผู้ซื้อข้าวในตลาดโลกหันไปซื้อข้าวจากประเทศคู่แข่งเพิ่มขึ้น จนทำให้ประเทศไทยสูญเสียส่วนแบ่งตลาดข้าวโลก ดังนั้น เมื่อประเทศไทยส่งออกข้าวได้น้อยลง ทำให้ปริมาณข้าวส่วนเกินในประเทศ

ปรับตัวเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อราคาข้าวในประเทศปรับตัวลดลงไปอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกับราคาข้าวของคู่แข่งในตลาดโลก และทำให้ชาวนาไทยประสบกับภาวะขาดทุนหรือมีกำไรอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากมีต้นทุนการผลิตข้าวที่สูงกว่าคู่แข่งในตลาดโลก (เกียรติศักดิ์ คำสี, 2564)

จังหวัดนครสวรรค์ เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในภาคเหนือตอนล่างของประเทศ มีลักษณะภูมิศาสตร์โดยส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มเหมาะกับการทำการเกษตร ซึ่งส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ในการทำนา ปลูกข้าว เนื่องจากสภาพภูมิอากาศและศักยภาพของดินเอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูกข้าว พื้นที่ปลูกข้าวอยู่ในเขตอาศัยน้ำฝนและเขตชลประทาน ผลผลิตเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดี ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยสภาพแวดล้อม เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม และศัตรูพืช และพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดนครสวรรค์ ในปี พ.ศ. 2564 ได้แก่ ข้าวนาปี ใช้พื้นที่ปลูกข้าวนาปีถึงร้อยละ 61.21 รองลงมาคือ มันสำปะหลังและอ้อยโรงงาน คิดเป็นร้อยละ 12.78 และ 7.18 ตามลำดับ ของการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดนครสวรรค์ แต่ผลผลิตรวมและมูลค่าผลผลิตในอ้อยโรงงานสูงถึงร้อยละ 59.43 เมื่อเทียบกับข้าวนาปีที่มีมูลค่าร้อยละ 19.92 ของผลผลิตรวมและมูลค่าผลผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้พื้นที่ทำการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจดังกล่าวทุกอำเภอ และจากรายงานข้อมูลสำคัญจังหวัดนครสวรรค์ ปี 2564 ยังพบว่า คราวเรือนผู้ถือครองพื้นที่ทำการเกษตรมีหนี้สินครัวเรือนจากการใช้ทำการเกษตรสูงอีกด้วย (สำนักงานจังหวัดนครสวรรค์, 2565) ซึ่งอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ เป็นอำเภอหนึ่งที่ใช้พื้นที่ส่วนใหญ่ทำการเกษตร ได้แก่ การทำนาปลูกข้าวเป็นหลัก ในปี พ.ศ. 2564 ตำบลโกรกพระมีจำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพทำนา 3,906 ครัวเรือน จากจำนวน 9,752 ครัวเรือนของอำเภอโกรกพระทั้งหมด (สำนักงานสถิติจังหวัดนครสวรรค์, 2565) คิดเป็นร้อยละ 40.05 (จากการคำนวณ) แต่รายได้เฉลี่ยของประชากรเฉลี่ยต่อคนต่อปี จำแนกรายอำเภอ คำนวณเฉลี่ย 5 ปีย้อนหลัง (ปี พ.ศ. 2560 – 2564) พบว่า อำเภอโกรกพระเป็นอำเภอ 1 ใน 5 อำเภอที่มีรายได้เฉลี่ยของประชากรต่ำสุด (สำนักงานจังหวัดนครสวรรค์, 2565) ซึ่งชาวนาหรือเกษตรกรในอำเภอโกรกพระ ทำนาได้ปีละ 1 - 2 ครั้ง แต่ละพื้นที่มีระยะการทำนาไม่เท่ากัน เนื่องจากหากทำนาในช่วงนอกฤดูอาจเกิดปัญหาเรื่องน้ำไม่เพียงพอ การเพาะปลูกข้าวพันธุ์มีค่าใช้จ่ายหลายประเภทมาเกี่ยวข้อง เช่น ค่าปุ๋ยเคมี ค่าปุ๋ยหมักชีวภาพ ค่ายากำจัดวัชพืชและศัตรูพืช เป็นต้น นอกจากนั้นแล้ว เกษตรกรบางรายอาจจ้างรถเก็บเกี่ยวหรือเครื่องจักรแทนแรงงานคนในการเก็บเกี่ยวข้าว จึงส่งผลกระทบต่อต้นทุนการปลูกข้าวที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ทำให้ทราบถึงปัญหาที่เกษตรกรมีความกังวล เกี่ยวกับค่าเช่าเครื่องจักรเก็บเกี่ยวข้าวมีราคาแพงขึ้น การขาดแคลนน้ำ ค่าจ้างแรงงานที่มีราคาสูงขึ้น ค่าน้ำมันที่มีแนวโน้มของราคาที่สูงขึ้น เป็นต้น

ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้สนใจศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกข้าวของเกษตรกรในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ โดยเฉพาะการปลูกข้าวพันธุ์ กข57 ซึ่งเป็นพันธุ์ที่เกษตรกรใช้เพาะปลูกมากที่สุด และข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 เป็นพันธุ์ที่เกษตรกรใช้เพาะปลูกน้อยที่สุด (สำนักงานเกษตรอำเภอโกรกพระ, 2565) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของการปลูกข้าวทั้งสองสายพันธุ์ว่ามีต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนปลูกข้าวอย่างไร และการปลูกข้าวพันธุ์ใดมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่า ให้ผลตอบแทนที่สูงกว่า โดยทำการศึกษารวมถึงปัจจัยการผลิตด้านที่ดิน แรงงาน ทุนและค่าใช้จ่ายในการผลิตว่าเหมาะสมหรือไม่ และมีปัจจัยอื่น ๆ หรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ไต่บ้าง ที่เป็นผลกระทบต่อต้นทุนการปลูกข้าวและผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมเกษตรกรให้นำไปพิจารณาในการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวที่ให้มีต้นทุนที่ต่ำและผลตอบแทนที่สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกข้าวพันธุ์ กข57 และข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกรในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนที่ได้รับจากการปลูกข้าวพันธุ์ กข57 และข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกรในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อเป็นแนวทางในการปลูกข้าวของเกษตรกรให้ได้ผลตอบแทนที่สูงขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้ได้มีการกำหนดขอบเขตของการวิจัย ด้านเนื้อหา ด้านประชากร ด้านตัวแปร และด้านระยะเวลา ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกข้าวพันธุ์ กข57 และข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกรในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ โดยศึกษาโครงสร้างต้นทุนของการปลูกข้าวดังกล่าว พร้อมวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุน ผลตอบแทน และจุดคุ้มทุนของการปลูกข้าวพันธุ์ กข57 และข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105

ขอบเขตด้านประชากร

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตจากประชากรผู้ปลูกข้าวในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ มีจำนวน 3,363 ครัวเรือน โดยทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีเจาะจงเลือกเกษตรกรผู้ปลูกข้าวพันธุ์ กข57 และข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ด้วยการเลือกเกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่มีความสมัครใจ (Voluntary sampling)

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) ผลตอบแทนที่ได้รับจากการทำนา 2) ต้นทุนและค่าใช้จ่ายในการทำนา 3) เงินลงทุนในการอุปกรณ์หรือเครื่องมือเพื่อใช้ในการทำนา 4) จำนวนพื้นที่ในการทำนา 1 ฤดูกาล

ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษานี้ใช้ระยะเวลาการศึกษารวม 11 เดือน ผู้ศึกษาเริ่มทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม ปี พ.ศ. 2564 ออกแบบการศึกษาและพัฒนาเครื่องมือสำหรับการศึกษาย่างต่อเนื่อง และเริ่มรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2565 พร้อมทำการวิเคราะห์และสรุปผลการวิเคราะห์ ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2565

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดหรือหลักการที่เกี่ยวกับต้นทุน

ต้นทุนมีความหมายที่หลากหลายแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์การนำไปใช้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ใช้ข้อมูลสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้มากยิ่งขึ้น สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับต้นทุนที่ใช้ในการศึกษานี้ มีรายละเอียดดังนี้

ความหมายของต้นทุน

ความหมายของต้นทุน (Cost) นั้น มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กัน แต่ในเนื้อหาสาระแล้วไม่แตกต่างกันมากนัก ดังนี้

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ (2552) ให้ความหมายของต้นทุน หมายถึง ทรัพยากรของกิจการที่สามารถกำหนดมูลค่าเป็นตัวเงิน ที่ต้องสูญเสียไปเพื่อแลกเปลี่ยนกับสินค้าหรือบริการที่จะได้รับมา

สุพาตา สิริกุตตา (2550) ได้กล่าวถึง ต้นทุน หมายถึง จำนวนเงินหรือภาระผูกพันที่จะต้องจ่ายเงินในอนาคตเพื่อให้ได้ซึ่งสินค้าหรือบริการซึ่งจะก่อให้เกิดรายได้ โดยต้นทุนอาจเป็นสินทรัพย์หรือค่าใช้จ่าย ถ้าก่อให้เกิดประโยชน์ทันที ต้นทุนจะถือเป็นค่าใช้จ่าย ถ้าประโยชน์นั้นเกิดขึ้นภายหลังต้นทุนจะถือเป็นสินทรัพย์

ศศิวิมล มีอำพล (2556) ให้ความหมาย ต้นทุน หมายถึง เงินสดหรือสิ่งที่เทียบเท่าเงินสดที่ได้จ่ายไปเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ ซึ่งนำประโยชน์มาให้กิจการในปัจจุบันหรือในอนาคต โดยกิจการต้องพยายามลดต้นทุนให้มากที่สุดเพื่อก่อให้เกิดกำไรที่สูงที่สุดแก่กิจการ

แนวคิดหรือหลักการที่เกี่ยวข้องกับผลตอบแทน

การลงทุนไม่ว่าจะเป็นการลงทุนในธุรกิจ ในหลักทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ ก็คือผลตอบแทนหรืออัตราผลตอบแทนจากการลงทุน ซึ่งคำว่าอัตราผลตอบแทนนี้มีความหมายกว้างขวางมาก อาจหมายถึง อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุนระยะยาวอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นสามัญ และอัตราผลตอบแทนที่กินความหมายแคบลงไปอีก คืออัตราผลตอบแทนจากโครงการลงทุนเฉพาะโครงการฯ ซึ่งแต่ละอย่าง จะมีรูปแบบการวัดที่แตกต่างกันไปบ้าง และการใช้ประโยชน์ก็แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์การวิเคราะห์เป็นสำคัญ อัตราส่วนผลตอบแทนนอกจากใช้ประโยชน์ ในการประเมินผลของโครงการปฏิบัติงาน ยังใช้ประโยชน์ช่วยในการตัดสินใจ ลงทุน วางแผน ควบคุมและปรับปรุงการดำเนินงาน (เพชร ชุมทรัพย์, 2554)

เบญจมาศ อภิสิทธิ์ภิญโญ (2546) กล่าวถึงผลตอบแทน หมายถึง ผลตอบแทนที่ได้รับจากการจัดหาสินค้าหรือบริการให้กับลูกค้าของกิจการ จัดว่าเป็นรายได้ตามการดำเนินงานปกติของกิจการ ซึ่งมีผลทำให้ส่วนของเจ้าของมีการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้น

ทิพย์สุดา ทาสีดา (2565) ผลตอบแทนถือเป็นรายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้จากการลงทุนและการดำเนินงาน รายได้ที่เกษตรกรได้รับจากการนำผลผลิตที่ผลิตได้มาไว้บริโภคเองหรือนำมาจำหน่ายในแต่ละปี ถือเป็นผลตอบแทนจากการลงทุน

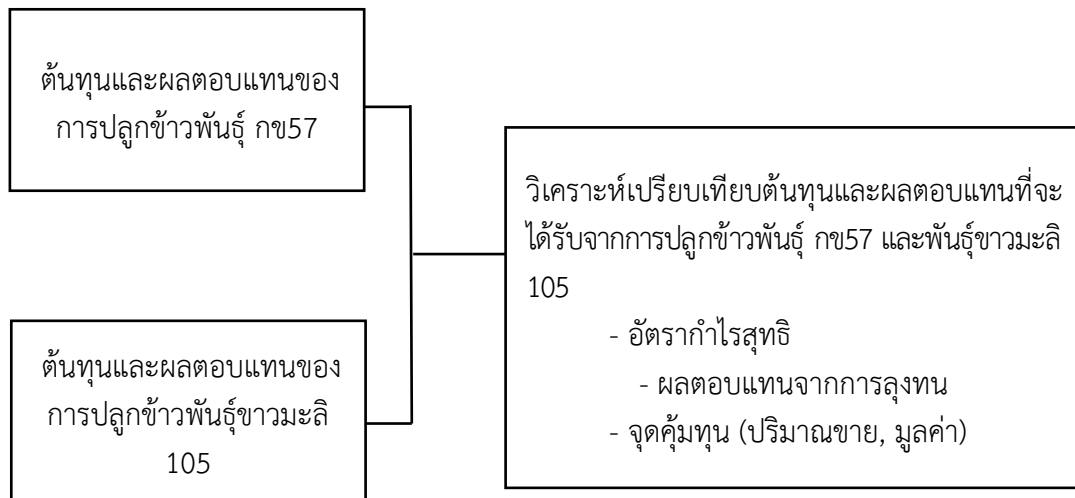
ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับข้าว

ข้าวพันธุ์ กข57 มีลักษณะคือ เป็นข้าวเจ้าไม่ไวต่อช่วงแสง มี อายุเก็บเกี่ยวประมาณ 107 - 120 วัน ต้นสูงประมาณ 115 - 120 เซนติเมตร มีผลผลิตสูง โดยให้ผลผลิตเฉลี่ย 714 กิโลกรัมต่อไร่

ข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 มีลักษณะ คือ เป็นข้าวเจ้า ต้นสูงประมาณ 140 เซนติเมตร ไวต่อช่วงแสง ลำต้นมีสีเขียวจาง ใบสีเขียวยาวค่อนข้างแคบ ฟางอ่อน ใบธงทำมุมกับคอรวง เมล็ดข้าวมีรูปร่างเรียวยาว อายุเก็บเกี่ยว ประมาณปลายพฤศจิกายน - ต้นเดือนธันวาคม มีผลผลิตประมาณ 363 กิโลกรัมต่อไร่ ข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 มีลักษณะเด่น คือ สามารถทนแล้งได้ดีพอสมควร เมล็ดข้าวสารใส แกร่ง คุณภาพการสีดี คุณภาพการหุงต้ม ดี อ่อนนุ่ม มีกลิ่นหอม ทนต่อสภาพดินเปรี้ยว และดินเค็ม

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษา เรื่อง การวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกข้าวของเกษตรกรในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกข้าวพันธุ์ กข 57 และการปลูกข้าวพันธุ์ขาวมะลิ 105 โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทน และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของต้นทุน ปริมาณ กำไร ดังนั้น จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้สังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังแผนภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกข้าวของเกษตรกรในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกข้าวพันธุ์ กข57 และข้าวพันธุ์ชาวมะลิ 105 ของเกษตรกรในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์” การศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ในการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการศึกษา โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนการปลูกข้าวพันธุ์ กข57 และข้าวพันธุ์ชาวมะลิ 105 กับผลตอบแทนที่ได้รับ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ มีจำนวน 3,363 ครัวเรือน แบ่งออกเป็น การปลูกข้าวพันธุ์ กข57 จำนวน 1,487 ครัวเรือน ข้าวพันธุ์ กข 49 จำนวน 814 ครัวเรือน ข้าวพันธุ์ กข 41 จำนวน 695 ครัวเรือน ข้าวพันธุ์ กข 79 จำนวน 152 ครัวเรือน ข้าวพันธุ์ หอมปทุมธานี จำนวน 128 ครัวเรือน และข้าวพันธุ์ชาวมะลิ 105 จำนวน 87 ครัวเรือน (สำนักงานเกษตรอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์, 2565)

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวพันธุ์ กข57 และข้าวพันธุ์ชาวมะลิ 105 เนื่องจากข้าวพันธุ์ กข57 เป็นพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูกจำนวนมากที่สุดและข้าวพันธุ์ชาวมะลิ 105 เป็นพันธุ์ข้าวที่ปลูกน้อยที่สุด เพื่อให้สามารถเห็นถึงความแตกต่างระหว่างต้นทุนและผลตอบแทนอย่างชัดเจน

การศึกษานี้ใช้การสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีเจาะจงเลือกเกษตรกรผู้ปลูกข้าวพันธุ์ กข57 และข้าวพันธุ์ชาวมะลิ 105 ด้วยการเลือกเกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่มีความสมัครใจ (Voluntary Sampling) เพื่อรวบรวมข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ ผู้ศึกษาได้ติดต่อขอความอนุเคราะห์ โดยการประสานงานผ่านสำนักงานเกษตรอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ในการรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรเป็นรายครัวเรือน ได้ตัวอย่างในการศึกษาจำนวน 70 ครัวเรือน ประกอบด้วย เกษตรกรผู้ปลูกข้าวพันธุ์ กข57 จำนวน 50 ครัวเรือน และเกษตรกรที่ปลูกข้าวพันธุ์ชาวมะลิ จำนวน 20 ครัวเรือน ซึ่งเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจะต้องมีคุณสมบัติ คือ

1) มีความรู้ ความชำนาญ และมีประสบการณ์ในการปลูกข้าวอย่างต่ำ 10 ปี และ 2) เกษตรกรที่มีการทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายประจำครัวเรือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยทำการสัมภาษณ์โดยตรงกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นเครื่องมือที่ทำให้ได้รับข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุดและลดปัญหาของการที่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่เข้าใจในคำถามบางประเด็น มีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์พิจารณาขอบเขตของเนื้อหาที่ศึกษาตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการศึกษา

2. สร้างแบบสัมภาษณ์ แบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการทำนาปลูกข้าว

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับต้นทุนจากการเพาะปลูก โดยมุ่งเน้นการสัมภาษณ์ต้นทุนของสินค้าส่วนประกอบ 3 หลัก ได้แก่ 1) วัตถุดิบ 2) ค่าแรงงาน 3) ค่าใช้จ่ายในการผลิต

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับผลตอบแทนจากการปลูกข้าว รวมถึงผลผลิตที่เกี่ยวข้องจนถึงกระบวนการจัดจำหน่าย

ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคจากการปลูกข้าว ประกอบด้วย ปัญหาด้านการเพาะปลูก ด้านต้นทุนการผลิตในการเพาะปลูก และด้านผลตอบแทนในการเพาะปลูก

3. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมาสื่อต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจปรับปรุงแก้ไขให้ข้อคำถามมีความสอดคล้อง ครบคลุมและตรงกับวัตถุประสงค์การวิจัย

4. ก่อนที่ผู้ศึกษาจะนำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูล ได้มีการตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคำถามในแบบสัมภาษณ์มีเนื้อหาสาระครบถ้วนในเรื่องที่ต้องการวัด และมีเนื้อหาครอบคลุมเพียงพอที่จะเป็นตัวแทนที่ดีของสิ่งที่ต้องการวัดหรือสิ่งที่ต้องทำความเข้าใจหรือไม่ หลังจากนั้นจึงดำเนินการปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วจึงนำแบบสัมภาษณ์ไปดำเนินการสัมภาษณ์จริงในภาคสนาม

5. นำแบบสัมภาษณ์ไปใช้จริงเพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองจากเกษตรกรผู้ปลูกข้าวพันธุ์ กข57 และข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ในพื้นที่อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 70 ชุด มีการใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การสัมภาษณ์ เมื่อรวบรวมข้อมูลได้ครบตามที่กำหนดไว้แล้ว จึงดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์แต่ละชุด

2. นำข้อมูลที่ได้มากำหนดตัวแปรต่าง ๆ โดยการนำมาใช้ในการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกข้าว

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ที่เก็บข้อมูลได้ เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบ สัมภาษณ์

2. นำแบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการทำนา ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับต้นทุนจากการเพาะปลูก โดยมุ่งเน้นการสัมภาษณ์ต้นทุนการผลิต ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับผลตอบแทนจากการปลูกข้าว

รวมถึงผลผลิตที่เกี่ยวข้องจนถึงกระบวนการจัดจำหน่าย โดยมุ่งเน้นการสัมภาษณ์การปลูกข้าวพันธุ์ กข57 และข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 โดยนำข้อมูลมาใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

3. วิเคราะห์ต้นทุนในการปลูกข้าวพันธุ์ กข57 และข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 โดยจำแนกต้นทุน เป็น 3 ประเภทตามส่วนประกอบ ดังนี้

3.1 วัสดุดิบทางตรง

3.2 ค่าแรงงานทางตรง

3.3 ค่าใช้จ่ายการผลิต และค่าใช้จ่ายอื่นๆ

4. วิเคราะห์รายได้ในการปลูกข้าวพันธุ์ กข57 และข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105

5. วิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุน โดยใช้เครื่องมือทางการเงิน

$$\text{อัตรากำไรสุทธิ} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{รายได้รวม}} \times 100$$

$$\text{อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{มูลค่าเงินลงทุน}} \times 100$$

$$\begin{aligned} &\text{วิเคราะห์จุดคุ้มทุน} \\ &\text{ปริมาณการขาย ณ จุดคุ้มทุน (กิโลกรัม)} = \frac{\text{ต้นทุนคงที่}}{\text{ราคาขายต่อไร่-ต้นทุนผันแปรต่อไร่}} \times 100 \end{aligned}$$

$$\text{อัตรากำไรส่วนเกิน} = \frac{\text{ราคาขายต่อไร่-ต้นทุนผันแปรต่อไร่}}{\text{ราคาขายต่อไร่}} \times 100$$

$$\text{มูลค่า ณ จุดคุ้มทุน (บาท)} = \frac{\text{ต้นทุนคงที่}}{\text{อัตรากำไรส่วนเกิน}} \times 100$$

6. คำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคจากการปลูกข้าว ประกอบไปด้วย ปัญหาด้านการเพาะปลูก ด้านต้นทุนการผลิตในการเพาะปลูก ด้านผลตอบแทนในการเพาะปลูก ที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์และนำเสนอข้อมูลที่วิเคราะห์โดยใช้วิธีข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป เพื่อนำเสนอภาพรวมทั่วไปของผู้ร่วมศึกษาที่เป็นผู้ให้ข้อมูลทั้งผู้ให้ข้อมูลที่ปลูกข้าวพันธุ์ กข57 และเกษตรกรที่ปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ105

การปลูกข้าวพันธุ์ กข57

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลที่ปลูกข้าวพันธุ์ กข57 พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 54.00 มีอายุ 51-60 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 สำเร็จการศึกษต่ำกว่า ประถมศึกษา จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 68.00 ประสบการณ์ในการทำนา ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำนา มาแล้วมากกว่า 10 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 ใช้ทั้งพื้นที่ดินของตนเองและเช่าที่ดิน จำนวน 28

คน คิดเป็นร้อยละ 56.00 แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการทำนา ส่วนใหญ่จะเป็นเงินทุนส่วนตัว จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 42.00 และมีการกู้ยืมบางส่วน การเตรียมเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรทั้งหมด ซื้อเมล็ดพันธุ์ จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ปัญหาและอุปสรรคจากการปลูกข้าวด้านการเพาะปลูกของเกษตรกร ส่วนใหญ่จะพบแมลงศัตรูพืชรบกวน/วัชพืชมาก คิดเป็นร้อยละ 45.00 ปัญหาและอุปสรรคด้านการเพาะปลูกข้าวส่วนใหญ่ที่พบ ได้แก่ มีแมลงศัตรูพืชรบกวน/วัชพืชมาก คิดเป็นร้อยละ 45.00 ด้านต้นทุนการผลิตในการเพาะปลูก ได้แก่ มีต้นทุนเกี่ยวกับค่าปุ๋ยมีราคาสูง คิดเป็นร้อยละ 27.32 ด้านผลตอบแทนในการเพาะปลูก ได้แก่ เกษตรกรไม่มีอำนาจในการต่อรองราคา คิดเป็นร้อยละ 30.86

การปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลที่ข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 มีอายุ 51-60 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 35.00 สำเร็จการศึกษาระดับการศึกษาจบการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำนามากกว่า 10 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 65.00 ใช้ทั้งพื้นที่ดินของตนเองและเช่าที่ดิน จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 65.00 แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการทำนาจะเป็นเงินทุนส่วนตัว จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 มีการกู้ยืมบางส่วน การเตรียมเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรส่วนใหญ่ทำการซื้อเมล็ดพันธุ์ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 ปัญหาและอุปสรรคด้านการเพาะปลูกของเกษตรกรส่วนใหญ่พบว่าพื้นที่เพาะปลูกไม่เพียงพอคิดเป็นร้อยละ 37.21 ปัญหาและอุปสรรคด้านต้นทุนการผลิต ได้แก่ ค่าปุ๋ยมีราคาสูง คิดเป็นร้อยละ 38.71 ปัญหาและอุปสรรคด้านผลตอบแทนในการเพาะปลูก ได้แก่ ราคามีความผันผวน ไม่แน่นอนและไม่มีอำนาจในการต่อรองราคามีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 28.99

สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การศึกษา ได้ดังนี้

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกข้าวพันธุ์ กข57 และข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกรในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า

การปลูกข้าวพันธุ์ กข57 มีต้นทุนรวม จำนวน 5,224.14 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย ต้นทุนคงที่ 1,274.47 บาท ได้แก่ ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือและอุปกรณ์ 730.07 บาท ค่าใช้จ่ายคงที่อื่น 544.41 บาท และต้นทุนผันแปร 4,427,580 บาท เฉลี่ยไร่ละ 3,949.67 บาท ได้แก่ ค่าเมล็ดพันธุ์ 448,400 บาท เฉลี่ยต่อไร่ 400 บาทต่อไร่ ค่าจ้างแรงงาน 2,112,620.00 บาท เฉลี่ยต่อไร่ 1,884.59 บาทต่อไร่ และค่าวัสดุการเกษตร 1,866,560.00 บาท เฉลี่ยต่อไร่ 1,665.08 บาทต่อไร่ ส่วนผลตอบแทนหรือรายได้รวม จำนวน 8,086,023 บาท เฉลี่ยต่อไร่ เท่ากับ 7,213.22 บาท ประกอบด้วย รายได้จากการขายข้าวเปลือก 7,962,233 บาท รายได้จากการขายเมล็ดพันธุ์ 97,110 บาท และรายได้จากการขายฟางข้าว 26,680 บาท

การปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 มีต้นทุนรวมจำนวน 4,245.96 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย ต้นทุนคงที่ 1,016.12 บาท ได้แก่ ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือและอุปกรณ์ 471.71 บาท ค่าใช้จ่ายคงที่อื่น 544.41 บาท และต้นทุนผันแปร 1,014,170 บาท เฉลี่ยไร่ละ 3,229.84 บาท ได้แก่ ค่าเมล็ดพันธุ์ 94,600 บาท เฉลี่ยต่อไร่ 301.27 บาทต่อไร่ ค่าจ้างแรงงาน 647,270.00 บาท เฉลี่ยต่อไร่ 2,061.37 บาทต่อไร่ และค่าวัสดุการเกษตร 272,300.00 บาท เฉลี่ยต่อไร่ 867.20 บาทต่อไร่ ส่วนผลตอบแทนหรือรายได้รวม จำนวน 1,857,990 บาท เฉลี่ยต่อไร่ เท่ากับ 5,917.17 บาท ประกอบด้วย รายได้จากการขายข้าวเปลือก 1,739,100 บาท รายได้จากการขายเมล็ดพันธุ์ 111,000 บาท และรายได้จากการขายฟางข้าว 7,890 บาท

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนที่ได้รับจากการปลูกข้าวพันธุ์ กข57 และข้าวพันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกรในอำเภอกอพระ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน ผู้ปลูกข้าวพันธุ์ กข57 มีรายได้จากการขายผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงกว่าผู้ปลูกข้าวพันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 ไร่ละ 1,295.51 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.89 มีต้นทุนผันแปรและต้นทุนคงที่เฉลี่ยสูงกว่า ไร่ละ 719.83 บาท และ 258.36 บาท ตามลำดับ ในส่วนของกำไรสุทธิ ผู้ปลูกข้าวพันธุ์ กข57 มีกำไรสุทธิเฉลี่ยต่อไร่สูงกว่าผู้ปลูกข้าวพันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 ไร่ละ 317.32 บาท คิดเป็นร้อยละ 18.98

อัตรากำไรสุทธิ พบว่า การปลูกข้าวพันธุ์ กข57 มีอัตรากำไรสุทธิต่ำกว่าการปลูกข้าวพันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 โดยมีอัตราผลตอบแทนจากกำไรสุทธิ เท่ากับ ร้อยละ 27.57 ส่วนผู้ปลูกข้าวพันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 มีอัตราผลตอบแทนจากกำไรสุทธิ เท่ากับ ร้อยละ 28.24

ผลตอบแทนจากการลงทุน พบว่า การปลูกข้าวพันธุ์ กข57 มีผลตอบแทนจากการลงทุนต่ำกว่าการปลูกข้าวพันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 โดยมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับร้อยละ 12.95 ในขณะที่การปลูกข้าวพันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 มีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ ร้อยละ 17.51

จุดคุ้มทุน พบว่า การปลูกข้าวพันธุ์ กข57 มีจุดคุ้มทุน ณ ปริมาณขายเท่ากับ 390 กิโลกรัม/ไร่ มีมูลค่า ณ จุดคุ้มทุน เท่ากับ 2,817.13 บาท/ไร่ ส่วนการปลูกข้าวพันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 มีจุดคุ้มทุนปริมาณขายเท่ากับ 380 กิโลกรัม/ไร่ มีมูลค่า ณ จุดคุ้มทุน เท่ากับ 1,867.52 บาท/ไร่ เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการขายและมูลค่าหรือจำนวนเงิน ณ จุดคุ้มทุนแล้ว การปลูกข้าวพันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 มีปริมาณขายและจำนวนเงิน ณ จุดคุ้มทุนที่ต่ำกว่าการปลูกข้าวพันธุ์ กข57

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อหาแนวทางในการปลูกข้าวของเกษตรกรให้ได้ผลตอบแทนที่สูงขึ้น

จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกข้าวพันธุ์ กข57 และข้าวพันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกรในอำเภอกอพระ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การปลูกข้าวพันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 มีอัตราผลตอบแทนจากกำไรและอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนมากกว่าการปลูกข้าวพันธุ์ กข57 รวมถึงปริมาณขายและมูลค่าที่เป็นจำนวนเงินของการปลูกข้าวพันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 ก็คุ้มทุนกว่าการปลูกข้าวพันธุ์ กข57 ดังนั้น จากสรุปผลการวิเคราะห์ดังกล่าว จะเป็นแนวทางให้เกษตรกรใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ เพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่สูงขึ้นจากการปลูกข้าวได้

อภิปรายผล

การศึกษา เรื่อง การวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกข้าวพันธุ์ กข57 และปลูกข้าวพันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกรในอำเภอกอพระ จังหวัดนครสวรรค์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ต้นทุนรวมของการปลูกข้าว เกษตรกรผู้ปลูกข้าวพันธุ์ กข57 มีต้นทุนรวมเฉลี่ย 5,224.14 บาทต่อไร่ ส่วนผู้ปลูกข้าวพันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 มีต้นทุนรวมเฉลี่ย 4,245.96 บาทต่อไร่ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พิธาน แสนภักดี และนฤพล อ่อนนิมล (2563) พบว่า ต้นทุนรวมของการปลูกข้าวหอมมะลิ เฉลี่ยเท่ากับ 4,012.18 บาทต่อไร่ สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุกมล ดวงตา นิรุตต์ ชัยโชค และวัฒนา ยืนยง (2559) พบว่า ต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่ ในการลงทุนปลูกข้าวของเกษตรกรรายย่อยมีต้นทุนรวมเฉลี่ย 4,327.17 บาทต่อไร่ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณณิชากร กล้องแก้ว (2563) พบว่า การลงทุนปลูกข้าวของเกษตรกรในตำบลโนนไทย อำเภอนโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มีต้นทุนรวมเฉลี่ย 4,850 บาท/ไร่ ดังนั้น ต้นทุนรวมของ

การปลูกข้าวเฉลี่ยต่อไร่ของแต่ละสายพันธุ์จะอยู่ในช่วงประมาณ 4,000 – 5,000 บาท ซึ่งไม่แตกต่างกันมากนัก

2. รายได้จากการขายผลิตผล เกษตรกรผู้ปลูกข้าวพันธุ์ กข57 มีรายได้รวมเฉลี่ย 7,213.22 บาทต่อไร่ ส่วนผู้ปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 มีรายได้รวมเฉลี่ย 5,917.17 บาทต่อไร่ ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุภมล ดวงตา, นิรุติ์ ชัยโชค และวัฒนา ยืนยง (2559) พบว่า รายได้รวมเฉลี่ยต่อ ไร่ ในการลงทุนปลูกข้าวของเกษตรกรรายย่อยเท่ากับ 8,863.00 บาทต่อไร่ และไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณณิชากร กล้องแก้ว (2563) พบว่าผลตอบแทนในการลงทุนปลูกข้าวของเกษตรกรตำบลโนนไทย อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ให้ผลผลิตเฉลี่ย 1 ตัน/ไร่ ให้รายได้เฉลี่ย 10,000 บาท/ไร่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรในครั้งนี้ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคด้านผลตอบแทนในการปลูกข้าว คือ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีอำนาจในการต่อรองราคาผลผลิต ราคาข้าวเปลือกมีความผันผวน ได้รับผลกระทบจากปัจจัยภายนอก เช่น สภาพอากาศแปรปรวน เกิดอุทกภัย ส่งผลต่อผลผลิตในแต่ละรอบมีปริมาณไม่มาก โดยราคาขายข้าวเปลือกในแต่ละพื้นที่จะมีราคาที่ไม่เท่ากัน ทำให้เกษตรกรในแต่ละพื้นที่มีรายได้จากการขายข้าวที่แตกต่างกัน

3. อัตรากำไรสุทธิ การปลูกข้าวพันธุ์ กข57 มีอัตรากำไรสุทธิ ร้อยละ 27.57 การปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 มีอัตรากำไรสุทธิ ร้อยละ 28.24 ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณณิชากร กล้องแก้ว (2563) ทำการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกข้าวของเกษตรกรตำบลโนนไทย อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า อัตรากำไรสุทธิต่อยอดขายร้อยละ 88.95 ส่วนทิพย์สุดา ทาสีดา (2565) ศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำนาของเกษตรกรบ้านยาง ตำบลบ้านยาง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า อัตรากำไรสุทธิ 42.84 % และ สุภมล ดวงตา, นิรุติ์ ชัยโชค และวัฒนา ยืนยง (2559) ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกข้าวในพื้นที่ตำบลปากน้ำ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย พบว่า อัตรากำไรต่อยอดขาย เท่ากับ ร้อยละ 42.48 ส่วนพิธาน แสนภักดี และนฤพล อ่อนวิมล (2563) ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนในการลงทุนปลูกข้าวหอมมะลิของเกษตรกรอำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี ได้อัตรากำไรสุทธิต่อยอดขายร้อยละ 21.40 สมฤทัย มานิตย และอัจฉรา ฐูปูชากร (2561) ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกข้าวของเกษตรกร หมู่ 12 ตำบลหัวไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี ได้อัตรากำไรต่อยอดขาย 8.12% ทั้งนี้ อัตรากำไรสุทธิมีค่าที่แตกต่างกันของการปลูกข้าวในพื้นที่แตกต่างกัน มีทั้งสูงกว่าและต่ำกว่ากัน เป็นผลมาจากการควบคุมรายได้และค่าใช้จ่ายที่แตกต่างกัน

4. อัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน การปลูกข้าวพันธุ์ กข57 มีผลตอบแทนจากการลงทุน 12.95 ในขณะที่การปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 มีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับร้อยละ 17.51 ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมฤทัย มานิตย และอัจฉรา ฐูปูชากร (2561) พิธาน แสนภักดี และนฤพล อ่อนวิมล (2563) และณณิชากร กล้องแก้ว (2563) พบว่า ต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกข้าวมีอัตราผลตอบแทนเท่ากับ ร้อยละ 7.14 ร้อยละ 22.59 และร้อยละ 73.91 ตามลำดับ ทั้งนี้ อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในผลการศึกษาแต่ละเรื่องจะมีค่าที่แตกต่างกันมาก เนื่องจากเกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีการลงทุนที่ไม่เท่ากัน จึงส่งผลต่ออัตราผลตอบแทนต่อการลงทุนด้วย

5. จุดคุ้มทุน การปลูกข้าวพันธุ์ กข57 มีจุดคุ้มทุน ณ ปริมาณขายเท่ากับ 390 กิโลกรัม/ไร่ มีมูลค่า ณ จุดคุ้มทุน เท่ากับ 2,817.13 บาท/ไร่ ส่วนการปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 มีจุดคุ้มทุนปริมาณขายเท่ากับ 380

กิโลกรัม/ไร่ มีมูลค่า ณ จุดคุ้มทุน เท่ากับ 1,867.52 บาท/ไร่ ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของณณิชากร กล้องแก้ว (2563) พิธาน แสนภักดี และนฤพล อ่อนวิมล (2563) และสมฤทัย มานิตย์ และอัจฉรา ฐปบุษการ (2561) พบว่า จุดคุ้มทุน ณ ปริมาณขาย เท่ากับ 0.11 ตันต่อไร่ หรือเท่ากับ 110 กิโลกรัม/ไร่ 0.27 ตันต่อไร่ หรือเท่ากับ 270 กิโลกรัม/ไร่ และเท่ากับ 0.22 ตันต่อไร่ หรือเท่ากับ 220 กิโลกรัม/ไร่ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวนี้มีจุดคุ้มทุน ณ ปริมาณขายที่สูงกว่าผลการศึกษาในครั้งนี้ แสดงถึงเกษตรกรต้องขายข้าวให้ได้ปริมาณมากกว่าจึงจะไม่มีกำไรและไม่ขาดทุน ทั้งนี้เป็นผลมาจากการควบคุมค่าใช้จ่ายและราคาขายที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากสรุปผลการศึกษาและการอภิปรายผลการศึกษา มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1.1 จากการศึกษา พบว่า ต้นทุนในส่วนของค่าใช้จ่ายในค่าวัสดุการเกษตร โดยเฉพาะค่าปุ๋ยมีสัดส่วนที่สูง ดังนั้น เกษตรกรควรลดต้นทุนโดยหันมาปลูกข้าวแบบอินทรีย์ โดยเกษตรกรอาจขอคำปรึกษาจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาวิธีลดต้นทุนในส่วนดังกล่าว

1.2 จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกข้าว กข57 และการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ105 พบว่า การปลูกข้าว กข57 มีกำไรสุทธิสูงกว่าการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ105 แต่มีอัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนต่ำกว่า และจุดขายที่คุ้มทุนที่สูงกว่า จากสรุปผลการวิเคราะห์ดังกล่าว จะเป็นแนวทางให้เกษตรกรใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจเพื่อให้ได้รับผลตอบแทนที่มากขึ้นการปลูกข้าวได้

1.3 ปัญหาและอุปสรรค จากผลสรุปของการศึกษา ที่ได้รับทราบปัญหาและอุปสรรคที่เกษตรกรได้เผชิญอยู่ส่วนใหญ่ว่าเกษตรกรเห็นว่าเป็นปัญหาในการทำอาชีพทำนาได้เรื่องของแมลงศัตรูพืช รบกวน/วัชพืชมาก ค่ายาปราบศัตรูพืช/กำจัดแมลง มีราคาสูง และพื้นที่เพาะปลูกไม่เพียงพอ ดังนั้น ภาครัฐจึงควรที่จะมีการพัฒนาแก้ไขในเรื่องดังกล่าวเพื่อช่วยลดปัญหาให้แก่เกษตรกร ในส่วนของความต้องการที่เกษตรกรต้องการได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐ ส่วนใหญ่คือเรื่องของราคาของผลผลิตที่ตกต่ำ ไม่มีอำนาจในการต่อรองราคา และราคามีความผันผวน ไม่แน่นอน

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติศักดิ์ คำสี. (2564). ทางรอดจากภาวะถดถอยของอุตสาหกรรมข้าวไทย. ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ EIC. สืบค้นเมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://s.nsrui.ac.th/scbeic.com>.
- ณณิชากร กล้องแก้ว. (2563) การศึกษาด้านทุนและผลตอบแทนจากการปลูกข้าวของเกษตรกรตำบลโนนไทย อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 13(1), หน้า 185 – 192.
- ทิพย์สุดา ทาสีดา. (2565). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำนาของเกษตรกรบ้านยางตำบลบ้านยาง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 12(1), หน้า 330 - 340.
- ทิพย์สุดา ทาสีดา. (2565). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำนาของเกษตรกรบ้านยางตำบลบ้านยาง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 12(1) , หน้า 330 - 340.
- เบญจมาศ อภิสิทธิ์ปัญญา. (2546). การบัญชี 1. กรุงเทพฯ: ส.เอเชียเพรส.

- พิธาน แสงภักดี, และนฤพล อ่อนนิมิต. (2563). ต้นทุนและผลตอบแทนในการลงทุนปลูกข้าวหอมมะลิของเกษตรกร อำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 7(1), หน้า 121 – 135.
- เพชร ชุมทรัพย์. (2554). การวิเคราะห์งบการเงิน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศศิวิมล มีอำพล. (2556). การบัญชีเพื่อการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 22). กรุงเทพฯ: อินโฟไมนิ่ง.
- ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. (2560). อุตสาหกรรมข้าว-ไทย. สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2565, จาก <https://sscthailand.org/index.php/research>.
- สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์. (2552). การบัญชีบริหาร. (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ: แมคกรอ-ฮิล.
- สมฤทัย มานิตย์, และอัจฉรา ฐปฐูชากร. (2561). การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกข้าวของเกษตรกร. วารสารวิจัยและนวัตกรรมกรรมการอาชีวศึกษา, 2(2), หน้า 49 - 54.
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดสุรินทร์. (2563) ข้าว ประโยชน์ของข้าวไทย ข้าวหอมมะลิ ข้าวกล้อง ข้าวกล้องงอก. สืบค้นเมื่อ 7 มกราคม 2565, จาก https://www.opsmoac.go.th/surin-local_wisdom-preview-422891791846.
- สำนักงานเกษตรอำเภอโกรกพระ. (2565). ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร.
- สำนักงานจังหวัดนครสวรรค์. (2565) ข้อมูลสำคัญจังหวัดนครสวรรค์ประจำปี 2565. นครสวรรค์: กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด.
- สำนักงานสถิติจังหวัดนครสวรรค์. (2565). สถิติประชากรจังหวัดนครสวรรค์ พ.ศ. 2564. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2565, จาก <https://bit.ly/3Rf7QnL>.
- สุพาดา สิริกุดตา. (2550). การบัญชีการเงิน. กรุงเทพฯ ไต่อะมอนด์อินบิสซิเนสเวิร์ด.
- สุกมล ดวงตา, นิรุทธิ์ ชัยโชค, และวัฒนา ยืนยง. (2559). ต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกข้าวในพื้นที่ตำบลป่าสัก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย. วารสารบัญชีปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 1(1), หน้า 82 – 89.